

MIKKELIN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMA VUOSILLE 2014 – 2017

Johanna Will-Orava
Perhepalveluiden johtaja
Mikkelin seudun sosiaali- ja
terveystoimi
Mikkelin kaupunki
Syyskuu 2014

MIKKELIN SEUDUN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMA VUOSILLE 2014 – 2017

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMAN LÄHTÖKOHTA

1.1 Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelman lainsäädännöllinen tausta

1.2 Varhainen tunnistaminen, puuttuminen ja tukeminen (VARPU ja VARTU) toimintaa ohjaavina periaatteina

2 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMAN TARKOITUS, TAVOITTEET, PAINOPISTEET JA TOIMENPITEET OSANA KAUPUNGIN STRATEGIAA JA ASUKKAIDEN HYVINVOINTIOHJELMAA

3 LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUITA YHTEENSOVI TTAVA JOHTAMINEN

4. OPI SKELUHUOLLON SUUNNITELMA OSANA LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMAA

4.1 Opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet

4.2 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhoito- ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta

4.3 Toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhoitoa ja opiskelijoiden varhaista tukea

4.4 Tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista

5 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN NYKYTILA JA TULEVAN KEHITYKSEN ENNAKOINTIA

6. MIKKELIN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMAN STRATEGISET KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET JA TOIMENPITEET

7. SEURANTA

TIIVISTELMÄ

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman / hyvinvoinnin toimintaohjelman lainsäädännöllinen pohja on laaja ja lasten hyvinvointiin liittyvät ohjelmat ovat lakisääteisiä. Ensimmäinen Mikkelin seudun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma laadittiin vuosille 2010 – 2012, jossa tarkasteltiin Hirvensalmen, Kangasniemen, Mikkelin, Mäntyharjun, Pertunmaan, Puumalan, Ristiinan ja Suomenniemen lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytilaa, palveluiden toimivuutta ja kehittämistarpeita sekä keskeisiä linjauksia että toimenpiteitä aikatauluineen ja vastuutahoineen. Vuosille 2014 – 2017 laaditusta hyvinvointisuunnitelmasta käytetään nimeä Mikkelin lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma. Kuntakohtaisten toimintaohjelman lisäksi laadittiin yhteinen Mikkelin seudun lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma.

Mikkelin lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelman valmistelua johtaa lasten, nuorten ja perheiden palveluiden johtoryhmä. Toimintaohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä on työstetty laajasti eri työyhteisöissä sekä kahdessa erillisessä työpajassa. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimen ja sivistystoimen eri foorumit ovat käsitelleet useasti toimintaohjelmaa.

Toimintaohjelmassa on kuvattu lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluita yhteen sovittavan johtamisen kehittämisen tukirakenteet. Palveluita yhteen sovittavalla johtamisella ja toimintaa yhdessä kehittämällä voidaan vastata paremmin lasten, nuorten ja perheiden avun tarpeisiin. Yhteen sovittavan johtamisen tavoitteena on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi ja terveys sekä lasten ja nuorten suotuisan kehityksen oikea-aikainen tukeminen ja vanhemmuuden vahvistuminen.

Lasten ja perheiden palvelujen kehittämisen tavoitteena on kasvuyhteisöjen turvallisuus, virikkeisyys ja riskiolosuhteita vähentävä ehkäisevä toiminta kuntien peruspalveluissa. Lähtökohtana on ennaltaehkäisyn ja varhaisen tukemisen periaate. Kehittämisen painopisteenä ovat varhainen avoin yhteistoiminta sekä varhaisen tunnistamisen, puuttumisen ja tukemisen työtteen vahvistaminen. Samoin vahvistetaan henkilöstön osaamista ja kehitetään prosesseja. Varhainen tuki ei ole vain yhden ammatin erityisosaamista, vaan se koskettaa monia lapsiperheiden kanssa työtä tekeviä. Varhaisen tuen tavoitteena on lasten ja nuorten hyvinvointi. Varhaisen tuen toiminnassa näkyy ehkäisevä, kaikille suunnattujen palveluiden näkökulma ja kohdennettu lasten, nuorten ja perheiden tarpeisiin puuttuva näkökulma.

Toimintaohjelmassa kuvataan opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet, arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluholto- ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta. Lisäksi kuvataan toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluholtoa ja opiskelijoiden varhaista tukea sekä kerrotaan tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta ja arvioinnista.

Valtuustokaudelle 2013 – 2016 on Mikkeliin laadittu kestävän kasvun ja hyvinvoinnin strategia, joka muodostuu ympäristön, asukkaiden ja elinkeinon hyvinvointiohjelmista. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma on osa kaupungin strategiaa ja asukkaiden hyvinvointiohjelmaa. Asukkaiden hyvinvointiohjelman päämäärät ja tavoitteet on otettu myös lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimenpideohjelman painopisteiksi. Päämäärät ovat lasten, nuorten ja perheiden osallistaminen ja voimavarojen vahvistaminen, päihteiden käytön vähentäminen terveitä valintoja ja elämänarvoja vahvistamalla sekä terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen. Jokaiselle päämäärälle on laadittu konkreettiset toimenpiteet aikatauluineen.

Toimintaohjelma hyväksytään valtuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Toimintaohjelma on otettava huomioon joka vuosi laadittaessa kunnan talousarviota ja taloussuunnitelmaa sekä muita strategioita.

Toimintaohjelmassa lähtökohtana on jatkuvan prosessin periaate. Se ei sinällään ole lopputuote, vaan sen hyöty tulee sen toteuttamisen kautta. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittäminen on jatkuva prosessi, jonka tulokset näkyvät vasta useamman vuoden päästä viiveellä.

1. LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMAN LÄHTÖKOHTA

Ensimmäinen Mikkelin seudun lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vahvistettiin vuosille 2010 – 2012. Siinä tarkasteltiin Hirvensalmen, Kangasniemen, Mikkelin, Mäntyharjun, Pertunmaan, Puumalan, Suomenniemen ja Ristiinan lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytilaa, palveluiden toimivuutta ja kehittämistarpeita sekä keskeisiä linjauksia että toimenpiteitä aikatauluineen ja vastuutahoineen. Kuntakohtaisten kehittämistarpeiden pohjalta nostettiin esille seudulliset kehittämisen painopisteet ja toimenpiteet. Mikkelin seudun sosiaali- ja terveystoimen kuntien kanssa päädyttiin nyt laatimaan yhteinen seudullinen lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma. Lisäksi jokainen kunta osaltaan laatii oman kuntakohtaisen lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelman.

1.1. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelman lainsäädännöllinen tausta

Uusi lastensuojelulaki astui voimaan 1.1.2008. Lain mukaan kunnan on edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä. Laki korostaa ennaltaehkäisyä, varhaista puuttumista ja avohuoltoa. Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulee laatia lakisääteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee lastensuojelulain (417/20017) 12 §:n mukaan sisältää kunnan määrittämältä suunnittelukaudelta tiedot;

1. lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta
2. lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista
3. lastensuojelun tarpeesta kunnassa
4. lastensuojeluun varattavista voimavaroista
5. lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävistä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä
6. yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisien sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä sekä
7. suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma tulee hyväksyä kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistettava vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65§:n mukaista talousarviota ja – taloussuunnitelmaa laadittaessa.

Opetuslainsäädäntö edellyttää että, opetuksen on edistettävä oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Samoin nykyisessä kansanterveyslaissa ja asetuksessa neuvolatoiminnasta ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta nousee esille lasten ja nuorten terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen. Nuorisolaissa on säädetty valtakunnallisesta lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmasta. Samoin korostetaan nuorten kuulemista heitä koskevissa asioissa. Ohjelmien painopisteenä on erityisesti ehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen sekä tukeminen.

Vuonna 2006 voimaan tullut nuorisolaki määrittelee nuorisotyön tavoitteelliset palvelut. Laissa korostuu myös moniammatillinen yhteistyö paikallisten viranomaisien sekä nuorten, nuorisoyhdistysten ja muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen kanssa. Nuorisolain tavoitteena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvua ja elinoloja. Laissa korostuu myös nuorten osallisuus ja kuuleminen Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo, monikulttuurisuus ja kansainvälisyys, terveet elämäntavat sekä ympäristön ja elämän kunnioittaminen. Laki korostaa lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. (Nuorisolaki 27.1.2006/72)

1.7.2009 voimaan astunut asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (380/2009) varmistaa, että lasta odottavien naisten ja perheiden sekä alle kouluikäisten lasten, oppilaiden ja heidän perheidensä sekä opiskelijoiden terveysneuvonta ja terveystarkastukset ovat suunnitelmallisia, tasoltaan yhtenäisiä ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavia kunnallisessa terveydenhuollossa. Asetuksen tavoitteena on vahvistaa terveyden edistämistä ja tehostaa varhaista tukea ja syrjäytymisen ehkäisyä. Terveysneuvonta ja terveystarkastukset on järjestettävä siten, että lasten, koululaisten ja opiskelijoiden sekä perheen erityisen tuen tarve tunnustetaan

mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja tarpeenmukainen tuki järjestetään viiveettä. Tuen tarve on selvitettävä, jos lapsessa, nuorella, perheessä tai ympäristössä on tekijöitä, jotka voivat vaarantaa tervettä kasvua ja kehitystä. Erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi ja toteuttamiseksi tulee tarvittaessa järjestää lisäkäyntejä ja kotikäyntejä. Erityisen tuen järjestämisestä on laadittava suunnitelma (hyvinvointi- ja terveystuennitelma) yhteistyössä tukeaan tarvitsevan kanssa. Erityisen tuen tarpeen arvioimiseksi ja tuen järjestämiseksi on tarvittaessa tehtävä yhteistyötä.

Kansanterveyslaissa vastuu kuntalaisten terveyden edistämisestä asetetaan kunnille. Terveystuennon sijaan uudistus painottaa sairauksien ehkäisyä ja tapaturmien torjuntaa. (Kansanterveyslaki 28.1.1972/66, 30.12.2008/1106) Kansanterveystuennon kuuluvina tehtävinä kunta huolehtii kunnan asukkaiden terveystuennosta ja terveystuennokista mukaan lukien ehkäisyneuvonta, raskaana olevien naisten ja lasta odottavien perheiden ja alle kouluikäisten lasten sekä heidän perheidensä neuvolapalvelut; valtioneuvoston asetuksella voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä terveystuennon ja terveystuennosten sisällöstä ja määrästä neuvolapalveluissa.

Kunnan tehtävänä on myös seurata kunnan asukkaiden terveydentilan ja siihen vaikuttavien tekijöiden kehitystä väestöryhmittäin, huolehtia terveystuennokkohtien huomioon ottamisesta kunnan kaikissa toiminnoissa sekä tehdä yhteistyötä terveyden edistämiseksi muiden kunnassa toimivien julkisten ja yksityisten tahojen kanssa.

Perusopetuksen opetussuunnitelmissa todetaan, että perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Sen tehtävänä on toisaalta tarjota yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus ja toisaalta antaa yhteiskunnalle väline kehittää sivistyksellistä pääomaa sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

Perusopetuksen on annettava mahdollisuus monipuoliseen kasvuun, oppimiseen ja terveen itsetuennon kehittämiseen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja, saada valmiudet jatko-opintoihin, saada kokemus yhdenvertaisuudesta ja osallistuvana kansalaisena kehittää demokraattista yhteiskuntaa. Perusopetuksen on myös tuettava jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on myös herättää halu elinikäiseen oppimiseen.

Päivähoitolain uudistustyö on käynnissä tällä hetkellä. Päivähoitolain mukaan (Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36) päivähoiton tavoitteena on tukea päivähoitossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävissä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoiton tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvu-ympäristö. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoiton tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen

esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoiton tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.

Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astui voimaan 1.8.2014. Laki koskee sekä esi- ja perusopetusta että lukio ja ammatillista koulutusta. Laki siirtää painopistettä ehkäisevään ja yhteisölliseen työhön sekä tuo psykologi- ja kuraattoripalvelut myös toiselle asteelle. Lain tarkoituksena on;

- Edistää oppilaiden ja opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä.
- Edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä.
- Turvata varhainen tuki sitä tarvitseville.
- Turvata opiskeluhoitopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu.
- Vahvistaa opiskeluhoillon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

1.2 Varhainen tunnistaminen, puuttuminen ja tukeminen (VARPU ja VARTU) toimintaa ohjaavina periaatteina

Varhainen havainnointi peruspalveluissa on osa perustehtävää ja toteutetaan yhdessä lapsen ja hänen vanhempien kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkien lasten havainnointi on osa omaa työtä, myös vahvuuksien ja hyvien asioiden ja niistä palautteen antamista lapselle ja hänen perheelleen. Tavoitteena on lapsen hyvinvointi, perheen vahvuuksien tunnistaminen ja näiden asioiden vahvistaminen. Tarkoitus on havaita hyvinvointia vaarantavat tekijät mahdollisimman varhain niin, että tuen tarvetta syntyy mahdollisimman vähän tai tukea annetaan oikea-aikaisesti.

Tavoitteena lasten ja nuorten palveluissa on toimia mahdollisimman varhain, avoimesti ja hyvässä yhteistyössä. Varhaisella vastuunotolla tuetaan muiden toimintaa. Tavoitteena on siis tukea osallisuutta, ottaa vastuu mahdollisimman varhain, ottaa huolet puheeksi, tukea lapsi, nuoria ja perheitä varhain yhdistämällä tukea ja ohjausta. Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluiden yhteisen suunnittelun tavoitteena on, että lapset, nuoret ja perheet saavat suunnitelmallista, oikea-aikaista ja asiantuntevaa palvelua, jonka avulla heidän hyvinvointinsa lisääntyy.

Kehittämisen painopistealueina ovat varhaisen tunnistamisen, puuttumisen ja tukemisen työtteen vahvistaminen. Samoin vahvistetaan henkilöstön osaamista ja kehitetään prosesseja. Painopisteen siirtäminen päätöksenteossa varhaiseen tunnistamiseen ja tukemiseen on keskeistä.

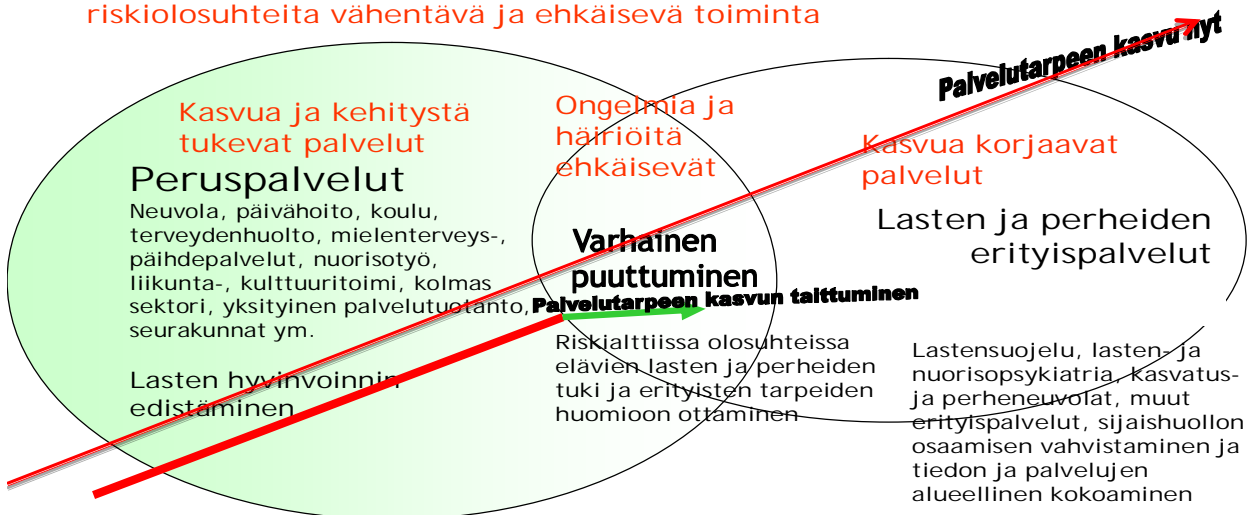
Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki siirtää painopistettä myös ehkäisevään ja yhteisölliseen työhön sekä tuo psykologi- ja kuraattoripalvelut myös toiselle asteelle.

Ohessa olevassa kaaviossa kuvataan lasten ja nuorten palveluiden kehittämisen painopiste Mikkelin seudun kunnissa.

LASTEN JA PERHEIDEN PALVELUJEN KEHITTÄMISTARVE

Tavoitteena kasvuyhteisöjen turvallisuus, virikkeisyys ja riskiolosuhteita vähentävä ja ehkäisevä toiminta

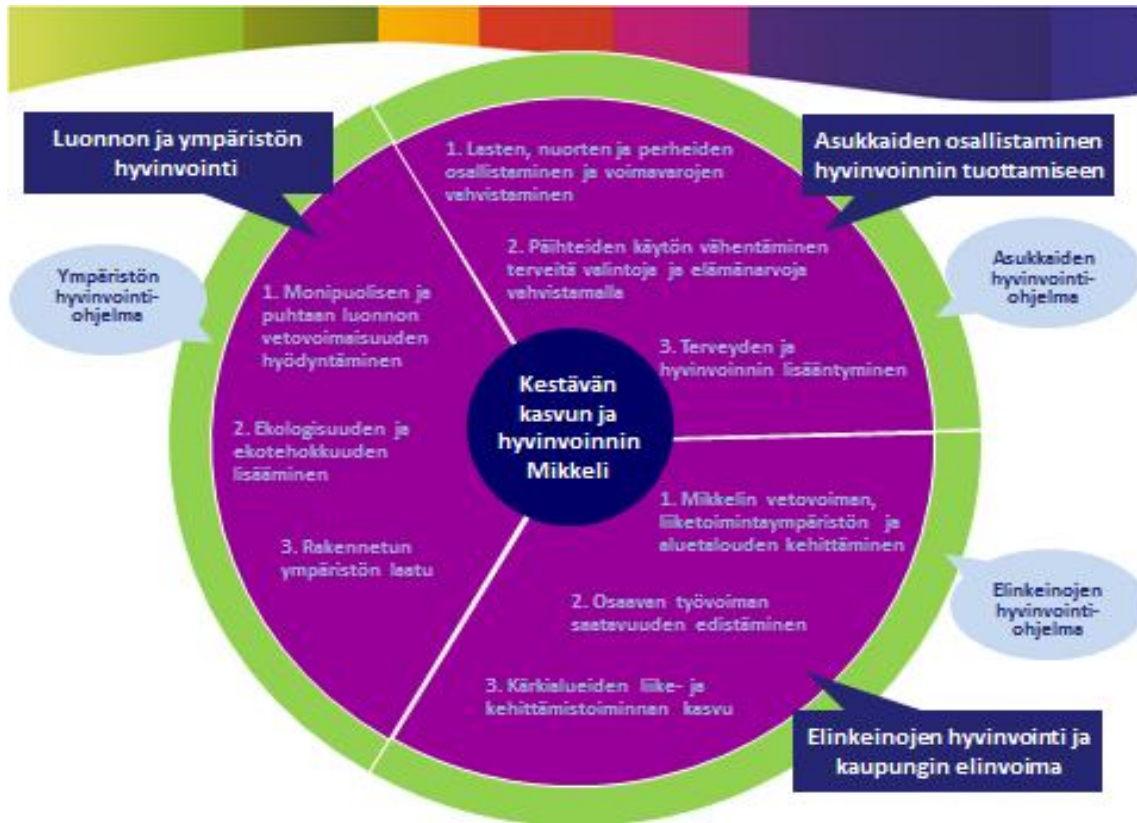
2 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMAN TARKOITUS, TAVOITTEET, PAINOPISTEET JA TOIMENPITEET OSANA KAUPUNGIN STRATEGIAA JA ASUKKAIDEN HYVINVOINTIOHJELMAA

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma on strateginen kunnan strategioihin pohjautuva toimintaa linjaava sekä konkreettiset toimet sisältävä toimintaohjelma. Kunnan päättäjien ja johdon tehtävä on ohjata ja johtaa sekä yhteistyössä kehittää lasten hyvinvointityötä pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti.

Toimintaohjelman tavoitteena on antaa kuntapäättäjille, palveluiden toteuttajille ja kuntalaisille kokonaiskäsitys lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytilasta, palveluiden toimivuudesta ja kehittämistarpeista sekä tarvittavista toimenpiteistä aikatauluineen. Toimintaohjelmaan on kirjattu hallintokuntien yhteiset tavoitteet sekä toimenpiteet aikatauluineen ja vastuutahoineen. Toimintaohjelman sisältöä ohjaa lastensuojelulain keskeiset tavoitteet sekä kunnan/seudun lasten ja nuorten sekä perheiden palvelutarpeet. Toimintaohjelma on lasten ja perheiden näkökulmasta tapahtuvaa tarkastelua ja toiminnan kehittämistä.

Toimintaohjelmalla on siis strateginen tehtävä. Toimintaohjelmassa asetetaan koko kunnan yhteiset valtuustotason päämäärät. Toimintaohjelmalla on myös konkreettinen tehtävä. Toimintaohjelma sisältää toimet ja kehittämissuositukset eri vuosille eli konkreettisen toteuttamisohjelman.

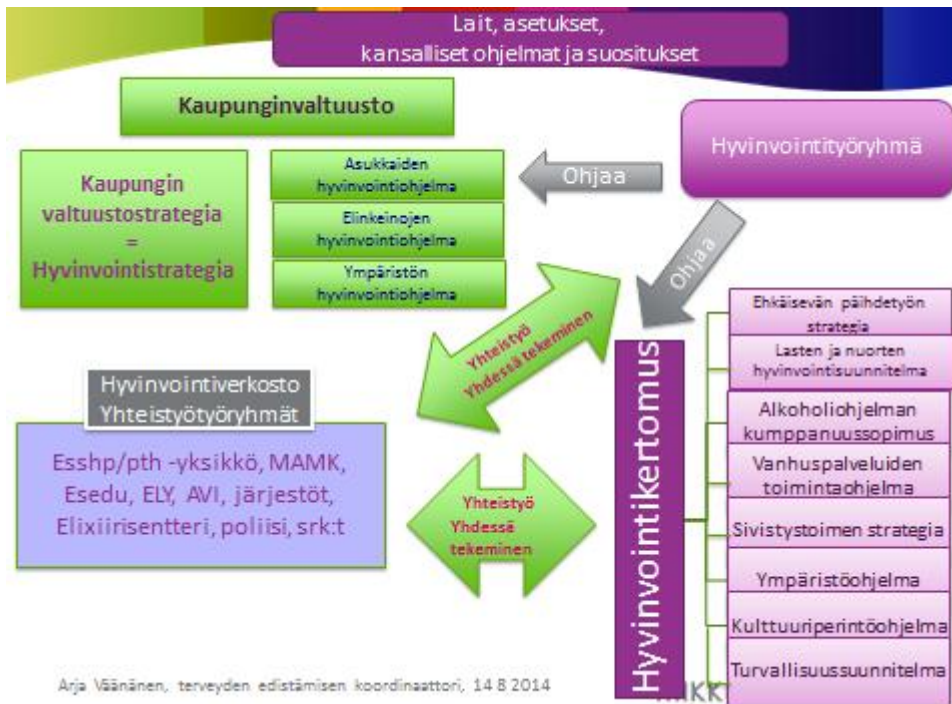
Mikkeliin on laadittu kestävän kasvun ja hyvinvoinnin strategia valtuustokaudelle 2014 – 2017, joka hyväksyttiin 2.9.2013. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa kaupungin strategiaa ja asukkaiden hyvinvointiohjelmaa. Ohessa kaupungin strategia;

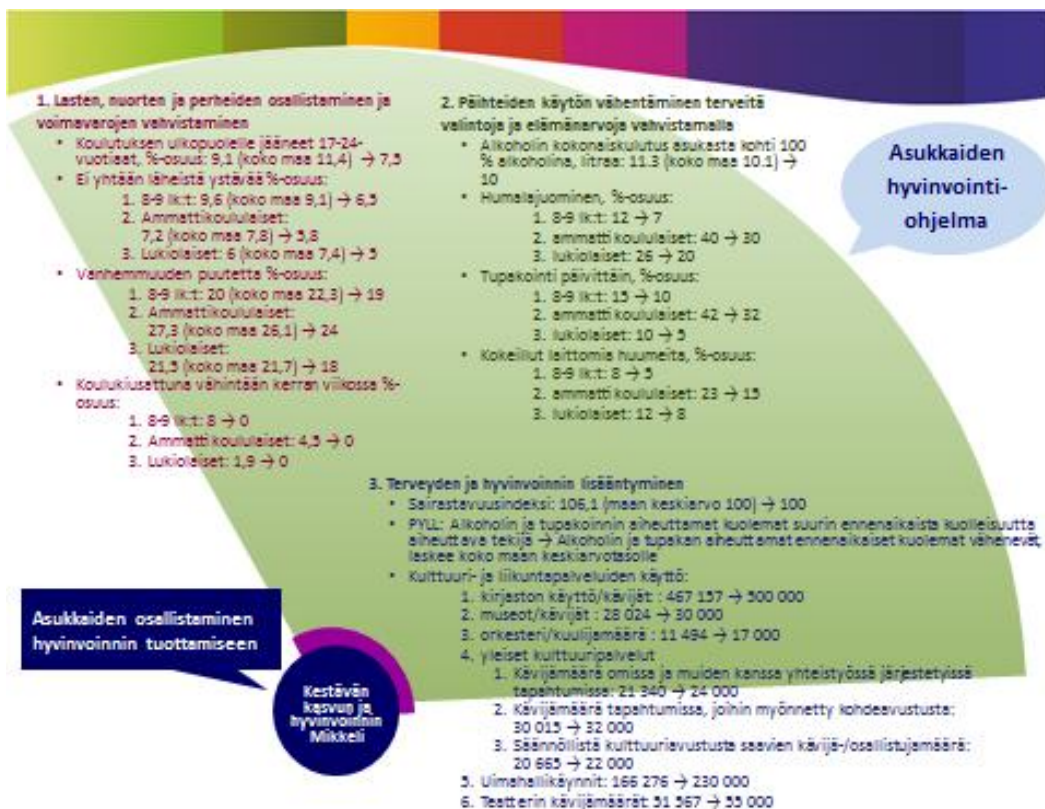
Mikkelin kaupunkiin on nimetty poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä, joka vastaa asukkaiden hyvinvointiohjelman laadinnasta ja hyvinvointikertomustyöstä. Mikkelissä on tehty ensimmäinen sähköinen hyvinvointikertomus valtuustokaudelle 2013 – 2106. Hyvinvointikertomus on hyväksytty kaupungin valtuustossa 17.6.2013.

Sekä hyvinvointikertomus että lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma ovat lakisääteisiä (Terveystuolilaki 2010/1326 § 12, Lastensuojelulaki 2007/417 § 12). Molemmat suunnitelmat hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja niiden toteutumista seurataan ja siitä raportoidaan vuosittain valtuustolle. Molemmat nivoutuvat kaupungin talousarviovalmisteluun. Ne valmistellaan ja toimenpiteet toteutetaan eri toimialojen yhteistyönä.

Hyvinvointikertomus toimii "sateenvarjona" muille suunnitelmille ja toimenpideohjelmille;

Asukkaiden hyvinvointiohjelman päämäärät ja tavoitteet on otettu myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman painopisteiksi. Oheisessa kuvassa näkyy asukkaiden hyvinvointiohjelman päämäärät ja niille määritellyt indikaattorit.

Asukkaiden osallistaminen hyvinvoinnin tuottamiseen

1. Lasten, nuorten ja perheiden osallistaminen ja voimavarojen vahvistaminen

- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, %-osuus:
9,1 (koko maa 11,4) → 7,5
- Ei yhtään läheistä ystävää %-osuus:
  1. 8-9 lk:t: 9,6 (koko maa 9,1) → 6,5
  2. Ammattikoululaiset:
7,2 (koko maa 7,8) → 5,8
  3. Lukiolaiset: 6 (koko maa 7,4) → 5
- Vanhemmuuden puutetta %-osuus:
  1. 8-9 lk:t: 20 (koko maa 22,3) → 19
  2. Ammattikoululaiset:
27,3 (koko maa 26,1) → 24
  3. Lukiolaiset:
21,5 (koko maa 21,7) → 18
- Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa %-osuus:
  1. 8-9 lk:t: 8 → 0
  2. Ammatti koululaiset: 4,5 → 0
  3. Lukiolaiset: 1,9 → 0

Asukkaiden
hyvinvointi-
ohjelma

Asukkaiden osallistaminen hyvinvoinnin tuottamiseen

2. Päihteiden käytön vähentäminen terveitä valintoja ja elämänarvoja vahvistamalla

- Alkoholin kokonaiskulutus asukasta kohti 100% alkoholina, litraa:
11,3 (koko maa 10,1) → 10
- Humalajuominen, %-osuus:
  1. 8-9 lk:t: 12 → 7
  2. ammatti koululaiset: 40 → 30
  3. lukiolaiset: 26 → 20
- Tupakointi päivittäin, %-osuus:
  1. 8-9 lk:t: 15 → 10
  2. ammatti koululaiset: 42 → 32
  3. lukiolaiset: 10 → 5
- Kokeillut laittomia huumeita, %-osuus:
  1. 8-9 lk:t: 8 → 5
  2. ammatti koululaiset: 23 → 15
  3. lukiolaiset: 12 → 8

Asukkaiden
hyvinvointi-
ohjelma

Asukkaiden osallistaminen hyvinvoinnin tuottamiseen

3. Terveyden ja hyvinvoinnin lisääntyminen

- Sairastavuusindeksi: 106,1 (maan keskiarvo 100) → 100
- PYLL: Alkoholin ja tupakoinnin aiheuttamat kuolemat suurin ennenäikaista kuolleisuutta aiheuttava tekijä → Alkoholin ja tupakan aiheuttamat ennenäikaisten kuolemat vähenevät, laskee koko maan keskiarvotasolle
- Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden käyttö:
  1. kirjaston käyttö/kävijät: : 467 157 → 500 000
  2. museot/kävijät : 28 024 → 30 000
  3. orkesteri/kuulijamäärä : 11 494 → 17 000
  4. yleiset kulttuuripalvelut
    1. kävijämäärä omissa ja muiden kanssa yhteistyössä järjestetyissä tapahtumissa: 21 340 → 24 000
    2. kävijämäärä tapahtumissa, joihin myönnetty kohdeavustusta: 30 015 → 32 000
    3. säännöllistä kulttuuriavustusta saavien kävijä-/osallistujamäärä: 20 665 → 22 000
  5. Uimahallikäynnit: 166 276 → 230 000
  6. Teatterin kävijämäärät: 51 567 → 55 000

Asukkaiden
hyvinvointi-
ohjelma

Lisäksi lasten, nuorten ja perheiden palveluissa toimitaan Mikkelin kaupungissa hyväksytyjen toimintaohjelmien mukaisesti. Tällaisia ovat mm. ehkäisevän päihdetyön strategia, alkoholiohjelman kumppanuussopimus ja turvallisuussuunnitelma. Toimintaohjelmien linjauksiin ja toimintatapoihin kuuluu esimerkiksi järjestettävien tapahtumien päihteettömyys.

Kaupungissa on linjattu, että ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointia käytetään eri toimialoilla päätöksenteon yhteydessä. Lapsivaikutusten arviointi päätöksenteon tukena tulisi olla vielä systemaattisempaa. Lapsivaikutusten arviointi päätöksissä on työväline lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen sekä palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Ennakoarviointeja tehdään, koska päätösten vaikutukset tulee olla mahdollisimman hyvin tiedossa päätöksiä tehtäessä. Näin negatiivisiin vaikutuksiin voidaan varautua ja niitä voidaan lieventää, positiivisia vaikutuksia on mahdollista vahvistaa ja päättäjillä on päätöstä tehdessään mahdollisuus vertailla eri ratkaisuvaihtoehtojen vaikutuksia.

3 LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUITA YHTEENSOVITTAVA JOHTAMINEN

Palveluita yhteen sovittavalla johtamisella ja toimintaa yhdessä kehittämällä voidaan vastata paremmin lasten, nuorten ja perheiden avun tarpeisiin. Lasten, nuorten ja perheiden palveluita tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena riippumatta millainen organisaatorakenne kunnissa on. Terveyden ja hyvinvoinnin perusta luodaan jo lapsuudessa. Lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta tulee edelleen lisätä ja edistäviä ja ehkäiseviä palveluita tulee vahvistaa. Yhteensovittavan johtamisen päämääränä on lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi ja terveys

sekä niiden kannalta olennainen lapsen ja nuoren suotuisan kehityksen oikea-aikainen tukeminen ja vanhemmuuden vahvistaminen.

Kehittämisen tukirakenteet osana lasten, nuorten ja perheiden palveluiden kokonaisuutta. Lasten, nuorten ja perheiden palveluita yhteen sovittavaa johtamista tuetaan Mikkelissä seuraavilla kehittämisen tukirakenteilla / työryhmillä;

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden johtoryhmä;

- valmistelee kunnan strategiselle johdolle lapsia, nuoria ja perheitä koskevat asiat (mm. lastensuojelulain mukaisen hyvinvointisuunnitelman) sekä tukee päätösten toimeenpanoa
- strategiaan perustuva hallinnonalat ylittävä lasten, nuorten ja perheiden palvelujen ohjaus suunnittelu, kehittäminen ja arviointi
- hallinnonalat ylittävistä käytännöistä sopiminen
- nimeää kunnan opiskeluhuollon ohjausryhmän ja määrittelee sen vastuut

Opiskeluhuollon ohjausryhmä;

- laatii kuntakohtaisen opiskeluhuollon suunnitelman osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa
- suunnittelee, kehittää ja arvioi kunnan opiskeluhuoltoa ja ohjaa oppilaitoskohtaisten opiskeluhoitoryhmien toimintaa kouluissa ja oppilaitoksissa
- linjaa yhteiset tavoitteet opiskeluhuollon toiminnalle ja tukee yhteisten tavoitteiden saavuttamista ja yhtenäisten toimintatapojen omaksumista

Varhaisen tuen ohjausryhmä (varpu- työryhmä);

- laatii perhevalmennuksen ja varhaisen tuen suunnitelman osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa
- suunnittelee, kehittää, ohjaa ja arvioi kunnan perhekeskustoimintaa / varhaisen tuen toimintaa
- tukee yhteisten tavoitteiden saavuttamista ja toimintatapojen omaksumista käytännössä
- seuraa perhekeskustoimintaa / varhaisen tuen toimintaa ja osallistuu toiminnan edelleen kehittämiseen

Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto;

- kokoaa tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida niiden pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi;
- edistää nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja vaikuttavuutta tavoitteena palvelujen riittävyys, laadukkuus ja saavutettavuus;
- suunnittelee ja tehostaa yhteisiä menettelytapoja nuorten palveluihin ohjautumiseksi ja tarvittaessa palvelusta toiseen siirtymiseksi;
- edistää nuorten palveluiden järjestämiseen liittyvän tietojen vaihdon sujuvuutta suunnittelemalla yhteisiä menettelytapoja viranomaisien kesken ehkäisevän työn painottaminen ja kehittäminen

4 OPI SKELUHUOLLON SUUNNITELMA OSANA LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMAA

4.1 Opiskeluhuollon tavoitteet ja paikallisen toteuttamistavan keskeiset periaatteet

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhuoltona. Lisäksi sitä toteutetaan yksilökohtaisena opiskeluhuoltona.

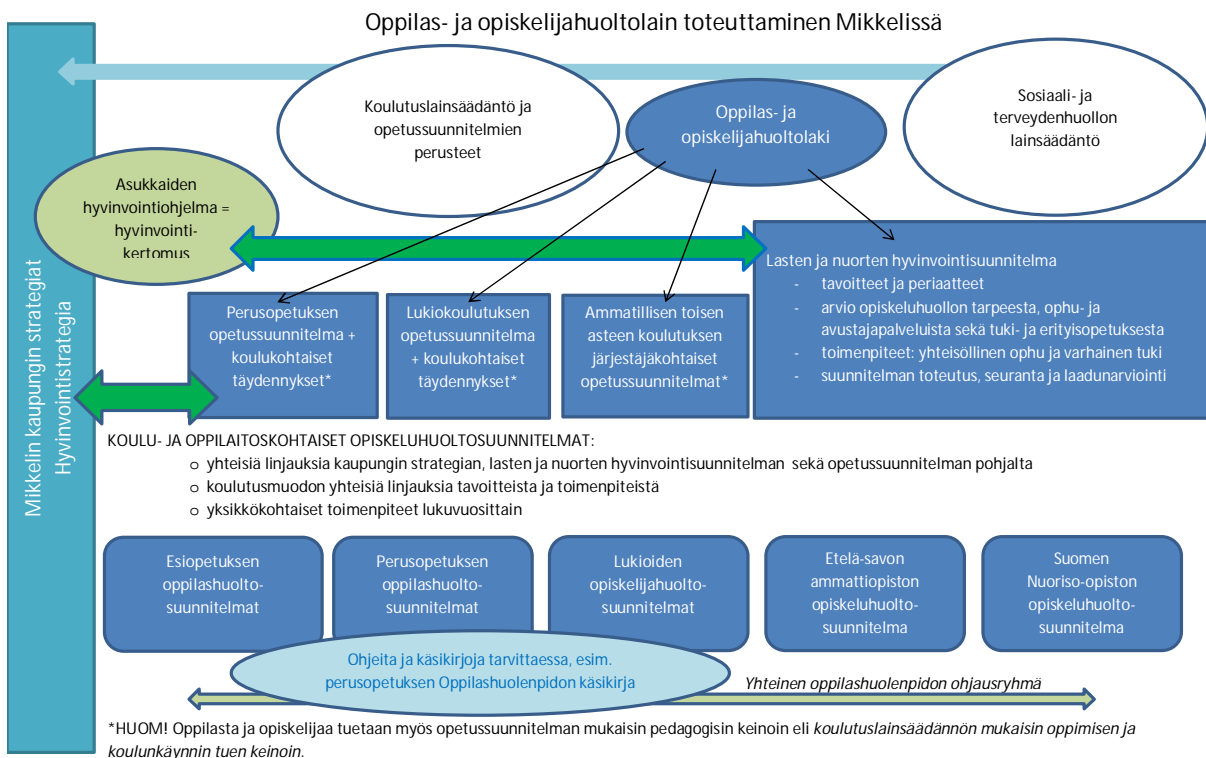
Opiskeluhuoltoon sisältyvät;

- Koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhuolto

- Psykologi- ja kuraattoripalvelut
- Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut

Opiskeluhoitoa toteutetaan monialaisena yhteistyönä opetustoimen, sosiaali- ja terveystoimen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden tahojen kanssa.

Oheisessa kuvassa on kuvattuna oppilashuollon ohjaus ja suunnitelmat;

Opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoito on toimintaa, jonka avulla tuetaan yhteisöllistä ja yksilöllistä hyvinvointia sekä terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön syntymistä, edistetään mielenterveyttä ja ehkäistään syrjäytymistä sekä edistetään oppilaitosyhteisön hyvinvointia, tuetaan oppimista sekä tunnistetaan, lievennetään ja ehkäistään oppimisen esteitä, oppimisvaikeuksia ja opiskeluun liittyviä muita ongelmia.

Opiskeluhoitoon psykologin ja kuraattorin antamalla opiskelun ja koulunkäynnin tuella ja ohjauksella edistetään koulu- ja opiskeluyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä opiskelijoiden perheiden ja muiden läheisten kanssa ja tuetaan opiskelijoiden oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia.

Jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava tarvittaessa sellaisen vastaavan kuraattorin palveluja, jolla sosiaalityöntekijän kelpoisuus.

Terveystieteiden mukaisilla koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluilla edistetään ja seurataan oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä opiskelu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä edistetään ja seurataan opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja opiskelukykyä. Lisäksi tavoitteena on tunnistaa opiskelijoiden varhaisen tuen tarpeet ja järjestää tarvittava tuki ja ohjata hoitoon ja tutkimuksiin sekä tukea vanhempien hyvinvointia ja kasvatustyötä.

Kaikkien oppilaitoksessa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien on edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä. Tavoitteena on hyvinvoiva opiskeluyhteisö, yhteisöön kuulumisen tunne ja kuulluksi tuleminen.

Lähtökohtana on, että koulu keskeinen kehitysympäristö ja terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien näkökohtien ottaminen huomioon opetuksen sisällöissä, menetelmissä, järjestelyissä, muussa toiminnassa kuuluu kaikille kouluyhteisössä.

Yksilökohtaisessa opiskeluhuollossa korostuvat yksittäiselle opiskelijalle annettavat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialainen yksilökohtainen opiskeluhuolto. Monialainen asiantuntijaryhmä kootaan tapauskohtaisesti.

Uuden lain myötä opiskelijalla on oikeus keskustella psykologin tai kuraattorin kanssa seitsemäntenä työpäivänä pyynnöstä. Kiireellisessä tapauksessa tapaaminen on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Mahdollisuus keskusteluun on järjestettävä myös huoltajan tai muun henkilön yhteydenoton perusteella ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Tehdyn arvioon perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus. Tarvittaessa hänet on ohjattava saamaan muita palveluja. Lisäksi oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijän on viipymättä otettava yhdessä opiskelijan kanssa yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin, jos hän arvioi opiskelijan olevan em. palvelujen tarpeessa. Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä opiskelijan kanssa, on opiskelijalle annettava tieto yhteydenotosta sekä mahdollisuus keskustella yhteydenoton syistä. Myös muu henkilö voi ottaa yhteyttä psykologiin tai kuraattoriin. Huoltajalle on annettava tieto yhteydenotosta

Terveystieteiden työaika koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa on järjestettävä siten, että opiskelija voi tarvittaessa päästä terveystieteiden vastaanotolle myös ilman ajanvarausta. Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon. Hoidon tarpeen arviointi ja hoidon tarpeen arvioinnin yhteydessä lääketieteellisesti tai hammaslääketieteellisesti tarpeelliseksi todettu hoito on järjestettävä terveystieteiden 51 §:n mukaisesti.

Yksittäisen opiskelijan asian käsittelyyn saavat osallistua vain ne, joiden opiskeluhuoltoon liittyviin tehtäviin käsiteltävä asia välittömästi kuuluu. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella käsittelyyn voi osallistua muita. Alaikäisen puolesta huoltaja voi antaa suostumuksen, jos alaikäisellä ei itsellään ole edellytyksiä arvioida asian merkitystä.

Opiskeluhuollon toteuttamisen keskeiset periaatteet Mikkelissä ovat seuraavat:

- *lasten, nuorten ja perheiden osallistaminen ja voimavarojen vahvistaminen*
- *päihteidenkäytön vähentäminen terveitä valintoja ja elämänarvoja vahvistamalla*
- *terveyden ja hyvinvoinnin lisääminen*
- *opiskeluhuollon monialainen johtaminen ja toteuttaminen*
- *varhainen tunnistaminen ja puuttuminen ja tuki oppilaalle sekä vanhemmalle*
- *kasvun, oppimisen ja opiskelun tuki*
- *koulupudokkuuden ehkäisy ja toimivat nivelvaiheikäytännöt ja toimintamallit sekä kopparitoiminta*

4.2 Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta, käytettävissä olevista opiskeluhuolto- ja avustajapalveluista sekä tuki- ja erityisopetuksesta

Opiskeluhuollon palveluissa on seuraavia muutostarpeita:

- Toiselle asteelle tarvitaan vähintään yksi psykologi, joka vastaa lain tavoitteisiin niin yhteisöllisen kuin yksilöllisen opiskeluhuollon osalta
- Psykologien asiantuntemusta tulee hyödyntää enemmän perusopetuksessa oppilaiden kasvun ja oppimisen tukena koulun arjessa niin yhteisöllisen, ennaltaehkäisevän kuin yksilöllisen toiminnan kautta. Samalla on arvioitava testaamisen määrän tarvetta. Psykologipalveluiden kokonaismäärän arviointi tulee tehdä näiden tekijöiden pohjalta.
- Kuraattorien ja psykologien määrä on alle suositusten
- Kouluille tulisi saada nimetty koululääkäri ja vaihtuvuutta vähennettyä
- Lapsille ja nuorille tarvitaan kohtaavia ja kuuntelevia aikuisia koulun arkeen esim. Olkkari-toiminnan jalkautumisella kouluihin entistä enemmän
- Etsivä nuorisotyö ja Olkkari-toiminta tulisi vakinaistaa
- Vaikeimmin oirelevien lasten, nuorten ja heidän perheidensä tueksi tarvitaan jatkuvaa ja johdonmukaista apua ja tuen koordinoitua, nyt vaihtelevuutta esim. psykiatristen hoitajaksojen jälkeisen tuen järjestymisessä

Tuki- ja erityisopetus:

- Riittävän pienet oppilashuoltoryhmät ja tarvittavan tukiopetuksen turvaaminen on keskeistä oppilashuollossa.
- Tukiopetuksen rinnalla on tällä hetkellä käytetty Opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksia opetusryhmien pienentämiseen. Avustus on käytetty jakotunteihin ja samanaikaisopetukseen hyvin tuloksin. Mikäli OKM:n avustukset vähenevät tai lakkaavat, tukiopetuksen,

erityisopetuksen ja kunnan oman tuntikehysrahoituksen tarve lisääntyy radikaalisti.

- Erityisopetusta tarjotaan myös ammatillisella toisella asteella ja lukiossa. Ammatillisen toisen asteen ohjausta ja erityisopetusta kehitetään edelleen.

Avustajapalvelut:

- Avustajien määrää on lisätty vähitellen. Edelleen on kehitettävä avustajien työpanoksen joustavaa kohdentamista tarpeen mukaan.
- Vakinaisten avustajien määrää pitäisi saada lisätyksi ja määräaikaista vähennetyksi.

Edelleen on harkittava, mikä apu on kulloinkin sopivin ja kehitettävä valinnan joustavuutta erilaisten tukimuotojen osalta.

Lisäksi kaudella 2014 - 2017 on otettava huomioon mahdollisen oppivelvollisuuden pidentämisen vaikutukset toimintaan ja resursointiin.

4.3 Toimet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja opiskelijoiden varhaista tukea

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelman on osa kaupungin strategiaa ja asukkaiden hyvinvointiohjelmaa. Mikkelin lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimenpideohjelmassa kuvataan myös monialaiset toimenpiteet, joilla vahvistetaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja opiskelijoiden varhaista tukea. Toimenpiteiden työstämisessä on hyödynnetty keskeisesti esimerkiksi hyvinvointikertomuksen tietoja sekä 5 luokkalaisten hyvinvointikyselyn tuloksia että kouluterveyskyselyn tuloksia.

Oppilashuollon ohjausryhmän tehtävän on lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimenpideohjelman opiskeluhuollon osuuden laatiminen sekä varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten ohjaus. Samoin tehdään yhteistyötä laajasti muiden lasten ja nuorten ja perheiden palveluiden työryhmien kanssa.

Koulujen ja oppilaitosten toimenpiteinä on perustaa opiskeluhuoltoryhmät esi-, perus- ja toisella asteella sekä laatia opiskeluhuoltosuunnitelma esi-, perus- ja toisella asteella.

Opiskeluhuoltopalvelujen toimenpiteinä painottuu kuraattori- ja psykologipalveluiden sekä kouluterveydenhuoltopalveluiden osalta ennaltaehkäisevä ja yhteisöllinen toimintaan aiempaa enemmän sekä työparityöskentelyn lisääminen ja erityisesti vanhemmuuden tuen tarjoaminen.

4.4 Tiedot suunnitelman toteuttamisesta, seurannasta sekä opiskeluhuollon laadunarvioinnista

Koulukohtaiset oppilas- ja opiskeluhuoltosuunnitelmat päivitetään ja arvioidaan lukuvuosittain. Suunnitelmissa on sekä yhtä lukuvuotta että pidempää aikajaksoa koskevia tavoitteita ja toimenpiteitä. Vuosittain valitaan arviointikohteita, joista kootaan yhteenveto oppilashuolenpidon ohjausryhmälle, lasten, nuorten ja perheiden palvelujen johtoryhmälle, kasvatus- ja opetuslautakunnalle, kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunnalle sekä sosiaali- ja terveystoimen tuotantolautakunnalle.

Lisäksi oppilashuolenpidon ohjausryhmä arvioi osaltaan vuosittain lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman toteutumista.

5 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN NYKYTILA JA TULEVAN KEHITYKSEN ENNAKOINTIA

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelmassa on keskeisesti hyödynnetty sähköisen hyvinvointikertomuksen tilastotietoa. Samoin toimenpiteitä mietittäessä useat monialaiset ryhmät, mukaan lukien oppilaat ja huoltajat, ovat käyneet yksityiskohtaisesti läpi 5 –luokkalaisten lasten ja vanhempien hyvinvointikyselyn tulokset sekä vuoden 2013 kouluterveyskyselyn tulokset. Lisäksi on hyödynnetty työntekijöiden arjen työssä esille tulleita havaintoja ja toiminnan kehittämistarpeita.

Keskeisimmät huolenaiheet tilastoista ja tuloksista olivat:

- ruokailutottumukset (aamupalan ja koululounaan syöminen)
- perheen yhteinen aika (yhteinen ateriointi)
- koulutyön määrä ja opiskeluun liittyvät vaikeudet
- 8. ja 9.luokkalaisten tupakointi ja humalajuominen kääntynyt hienoiseen kasvuun pitkän myönteisen suunnan jälkeen
- fyysisen uhkan lisääntyminen ja seksuaalisen väkivallan kokeminen
- koulujen fyysiset olosuhteet
- koetussa terveydessä sekä myönteisiä että kielteisiä muutoksia
- koulukuraattori ja –psykologinpalvelujen saatavuus
- kiusaamisen puuttumisen ja yksinäisyyden vähentämisen osalta edelleen tehtävää
- palveluita kehitettävä entistä paremmin lasten ja perheiden tarpeita

Keskeisimmät ilonaiheet olivat;

- suurin osa lapsista ja vanhemmista voi hyvin
- huoliin puuttumiseksi on tehty paljon
- suunta kouluterveyskyselyissä monessa asiassa hyvä, erityisesti kouluun liittyvät asiat olivat parantuneet, mm. ilmapiiri ja kuulluksi tuleminen kouluissa
- 5-luokkalaisten kyselyssä avun saaminen riittävämpää kuin maassa keskimäärin

6 MIKKELIN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN TOIMINTAOHJELMAN STRATEGISET KEHITTÄMISEN PAINOPISTEET JA TOIMENPITEET

Mikkelissä toteutettiin 2 työpajaa, joihin osallistui kaupungin eri toimialojen ja työyhteisöjen edustajia laajasti eri alueilta sekä järjestöjen edustajia. Työpajoissa käytiin läpi kaupungin strategia, kuntakohtaisia tilastotietoja ja kouluterveyskyselyn tulokset. Läpikäytyä aineistoa hyödyntämällä työpajoissa nostettiin esille kuntakohtaisia kehittämisen tarpeita ja tehtiin konkreettisia toimenpide-esityksiä. Samoin oppilashuollon ohjausryhmän johdolla kaupungin sivistystoimen ja sosiaali- ja terveystoimen työyhteisöissä käytiin laajasti läpi kouluterveyskyselyn tulokset ja nostettiin esille konkreettiset kehittämisenpaikat ja toimenpide-esityksiä kyselyn tulosten pohjalta. Kunnan vastuuhenkilöt ja lasten, nuorten ja perheiden palveluiden johtoryhmä kävivät vielä läpi olemassa olevan aineiston ja työpajatyöskentelyn tulokset ja tarkensivat kuntakohtaiset suunnitelmat kehittämisen painopisteistä toimenpiteisiin. Samalla määriteltiin myös aikataulut vastuuhenkilöineen.

PÄÄMÄÄRÄ / TAVOITE 1: Lasten, nuorten ja perheiden osallistaminen ja voimavarojen vahvistaminen

PÄÄMÄÄRÄ / TAVOITE 2: Päihteiden käytön vähentäminen terveitä valintoja ja elämänarvoja vahvistamalla

PÄÄMÄÄRÄ / TAVOITE 3: Terveiden ja hyvinvoinnin lisääntyminen

PÄÄMÄÄRÄ 1: LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN OSALLISTAMINEN JA VOIMAVAROJEN VAHVISTAMINEN

TAVOITE	TOIMENPIDE	AIKATAULU	SEURANTA SYKSY 2014	VASTUUTAHO
1 Hyvin toimivat lasten, nuorten ja perheiden palvelut	1 Kasvatuskumppanuuden ja koulutuksen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa	2014-	Vuonna 2013 koulutettiin 54 hlöä ja v. 2014 72 hlöä.	Päiväkodit, koulut, huoltajat
	2 Lapset puheeksi -menetelmä osaksi vanhempain varttia	2015-2017	Vuoden 2015 aikana koulutetaan pilottikoulun opettajat tlp-menetelmään.	Kasvatus ja opetuspalvelut ja soten perhepalvelut
	3 Nivelvaiheiden prosessien kehittäminen edelleen ja kopparityöskentely	2014-2017	Osana lukuvuosi- ja opiskeluhoito-suunnitelmien arviointia. Lisäksi Oikkarissa mallinnettu kouluyhteistyö ja	varhaiskasvatus – alakoulut – yläkoulut – toisen asteen oppilaitokset, nuorisopalvelut,

	<p>kouluilla nuorten palvelukeskus Olkkarin kanssa</p> <p>4 Esedussa vahvistetaan erityisopetusta oppilaitoksen omien työ- ja tukipajojen avulla. Samalla edesautetaan opiskelijoiden opintojen loppuunsaattamista yksilöllisten väylien kautta.</p> <p>Uudistuvia Valma-koulutuksia kehitetään tukemaan ammatinvalintaa mieltäviä tai haluamalleen alalle lisävalmiuksia tarvitsevia sekä keskeyttämisen alla olevia nuoria ja jostain syystä koulutusjärjestelmän ulkopuolelle jääneitä nuoria.</p> <p>5 TajuaMut! – toimintamallin hyödyntäminen nuorten kanssa toimivien ammattilaisten yhteistyön varhaisen vaiheen mahdollistajana, apuna tuen tarpeen tunnistamisessa sekä yhteisen nuorta koskevan toimintasuunnitelman luomisessa”</p> <p>6 Aikaa ja mahdollisuuksia verkostotyöhön</p>	<p>2014 - 2017</p> <p>2015-</p> <p>2015-</p> <p>2014-</p>	<p>kopparityötä jatketaan osana etsivää nuorisotyötä Olkkarissa.</p> <p>Kehittämistyö käynnissä Esedussa.</p> <p>Tajua Mut – toimintamalli käytössä. Koulutettujen käyttäjien määrä 11.11.2014 / 325 henkilöä ja 45 eri organisaatiota. Liputuksia ohjelmassa 75 ja lippupareja / syntyneitä yhteyksiä 5. Taju Mut-ohjelman koordinointi pysyvän Olkkarin toimintana vuoden 2015 alusta.</p> <p>Verkostotyön kehittäminen lasten, nuorten ja perheiden palveluiden sekä aikuispalveluiden toimijoiden kesken v. 2015. Ophu - ohry arvioi</p>	<p>Olkkari Mikael-koulu,</p> <p>Esedu</p> <p>Olkkari sekä Liputusosaston omaavat tahot ja henkilöt</p> <p>Sivistyksen ja soten esimiehet</p>
--	--	---	--	--

			vuosittain	
2 Arjen huolenpito, varhainen tuki ja vanhemmuuden tuki	1 Varhaisen tuen monialaisen toimintarakenteen ja palvelumallin kehittäminen 0-12 – vuotiaiden lasten ja perheiden tueksi sekä matalan kynnyksen tuki perheille, jalkautuva työ varhaiskasvatukseen, kouluihin, ja perheisiin	2015 –	Varhaisen tuen poikkihallinnollisen monialaisen tiimin valmistelu syksyn 2014 aikana. Tiimissä edustettuna perhepalvelut/varhaisen tuen koordinaattori, perhepalveluohjaaja, terveysneuvonta / terveydenhoitaja, varhaiskasvatuksen edustaja, perusopetuksen erityisopettaja sekä lasten kehityksen tukiyksikön edustaja ja kuraattori ja psykologi.	Sote/perhepalvelut sekä perhetyö, terveysneuvonta, varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus, lasten kehityksen tukiyksikkö
	2 Olkkarin 13-29-vuotiaiden nuorten matalan kynnyksen, jalkautuvien ja ehkäisevien palveluiden vakainaistaminen kaupungin omaksi toiminnaksi. Olkkaritoiminnan matalan kynnyksen palveluiden laajentaminen terveyspalveluihin, järjestöyhteistyöhön, koulutus- ja työelämäpalveluihin.	2015-	Olkkarin toiminta vakainaistuu vuoden 2015 alusta, talousarvion yhteydessä perustetaan Olkkarin toiminnanohjaajan / koordinaattorin vakanssi.	sote / perhepalvelut ja nuoriso- ja liikuntapalvelut
	3 Laajat terveystarkastukset (äitiysneuvola 13-18 raskausviikot, lastenneuvola 4 kk, 18 kk ja 4 v ja kouluterveydenhuolto 1., 5. ja 8. luokat)	2014-	Terveystarkastukset toteutuvat terveysneuvonnassa suunnitellusti.	Terveysneuvonta
	4 Sivistystoimen ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kouluttaminen varhaisen tuen menetelmiin (mm.	2014-	Vuoden 2014 lapset puheeksi menetelmään koulutettu terveysneuvonnan terveydenhoitajat sekä	Sote/perhepalvelut Kasvatus- opetuspalvelut, Osaava –hanke, muut koulutuspalveluita

	<p>Osaavan koulutukset, Toimiva lapsi ja perhe – koulutus kuten Lapset puheeksi – menetelmän käytön laajentaminen, Tuen tarpeet ja ryhmän hallinta - koulutus, neuropsykiatrinen (nepsy)-koulutukset, koulutukset myös vapaa-ajalla lapsia ja nuoria kohtaaville , omin jaloin – koulutus, Huolen puheeksiotto, esiopetus ja 1-luokka tunnetaitojen kehittäminen) =>Laaditaan konkreettinen suunnitelma toimialat ylittävistä koulutuksista vuosille 2015-2017 sekä kootaan yhteen käytössä oleva osaaminen ja menetelmät lasten, nuorten ja perheiden palveluissa (mm. KiVa-koulu, ProKoulu, Friends, LionsQuest, Elämäntaito-hanke, kulttuurikeskus Verson menetelmät, TLP, Art –koulutus)</p>	<p>2014-</p>	<p>koulukuraattorit ja psykologit sekä Olkkarissa olevat päihde- ja mielenterveyspalveluiden että etsivän nuorisotyön toimijat. Jo aiemmin koulutuksen käyneitä lastensuojelussa, lasten kehityksen tukiyksikössä ja perhetyössä sekä Havurinteellä.</p> <p>Varhaisen tuen suunnitelma poikkihallinnollisista koulutuksista sekä ryhmätoiminnoista kevään 2015 aikana.</p>	<p>tuottavat.</p> <p>Poikkihallinnollinen monialainen tiimi</p>
	<p>5 Vanhempien vertaisryhmät ja tiedottamisen kehittäminen</p>	<p>2014-</p>	<p>Perhetyön ryhmät v.2014; Vahvuutta vanhemmuuteen ryhmä, äiti-vauvaryhmät 2 kpl, voimala-ryhmä yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa, 2 kpl, kesätupa 10 krt, toimintapäivät 4 krt syys-joulukuu</p> <p>Lasten kehityksen tukiyksikkö (psykologi) ja neuvolan</p>	<p>Poikkihallinnollinen monialainen tiimi koordinoi jatkossa ja Olkkari</p>

			<p>terveydenhoitaja; miä ite-ryhmä 2 krt, Lky/psykologi ja sosiaalityöntekijä; vilkkaiden lasten vanhempainryhmä,</p> <p>Olkkarin ryhmät; vertaisryhmät; teatteri idea, sateenkaareva nuoret, vip-pelaajat, luovaa luovintaa-kirjoittajaryhmä, improvisaatioryhmä, luovan toiminnan ryhmä, sivellin taidetoimintakerho, nuorten vanhempien ryhmä, nuorten naisten ilta ja avoin Olkkari –ilta maanataisin syksyllä, nuorten foorumi, nuorten naisten kuntosali-ryhmä</p> <p>Järjestöjen toiminta Olkkarissa; voimauttava valokuvaus (soroptimist järjestö), löydä oma tarinasi ryhmä (kriisikeskus ja srk) Valoa-elämään ryhmä</p> <p>Nuorten ryhmä / mielenterveys- ja päihdepalvelut</p>	
	6 Kansalaisopiston kurssien lisääminen lapsille ja nuorille, taiteen perusopetus sekä vanhemmuutta tukevien kurssien toteuttaminen	2015-	Suunnittelu ja toteutus yhdessä Olkkarin, monialaisen tiimin ja kansalaisopiston kanssa vuoden 2015 alussa.	Kansalaisopisto yhdessä muiden toimijoiden kanssa
	7 Avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan laajentaminen	2015-	Avointa varhaiskasvatusta ja vanhemmuuden tukea toteutettu Punapirtissä ja Lähemäellä.	Varhaiskasvatus,yhdessä muiden lasten ja perheiden palveluiden kanssa

	8 Vanhempien ja alle kouluikäisten lasten yhteinen aamupäivätoiminta kirjastoissa poikkihallinnollisesti; lapsille satuja ja muuta puuhaa, vanhemmille ammatillista tukea ja neuvontaa matalalla kynnyksellä	2014-	Toteutettu vuoden 2014 aikana. Perhevalmentajan lainaustoimintaa suunnitellaan kirjastoon vuoden 2015 alkupuolelle.	Kirjastopalvelut ja neuvola, perhetyö sekä mukaan muita toimijoita tarvittaessa
	9 Palvelusetelin käytön laajentaminen esim. lasten kuntoutus- ja terapiapalveluihin	2015-	Toteutetaan vuoden 2015 aikana.	sote / perhepalvelut
	10 Perusopetuksen oppilashuolenpidon käsikirjan päivittäminen	2014-	Päivitystyö käynnissä poikkihallinnollisesti. Käsikirjan päivitys valmiina keväällä 2015.	Oppilashuolenpidon ohjausryhmä
	11 Päiväkotiryhmiin erityislastentarhanopettajia; koulutus- ja henkilöstösuunnittelu	2014-	Vuosittain henkilöstösuunnitelman yhteydessä.	Varhaiskasvatus
	12 psykologin resurssin turvaaminen toiselle asteelle	2014-	Sotealueen muodostumisen yhteydessä tarkastellaan resurssit ja nuorten hoidon / tuen toimintamallia työstetään jo syksyllä 2014.	sote
	13 etsivän nuorisotyöntekijöiden vakinaistaminen (olkkarin alle)	2015 –	Talousarvion valmistelun yhteydessä vakinaistamisesitys.	sivistys / nuorisot ja liikuntatoimi
3 Yhteisöllisyys, osallisuus, kiusaamisen puuttuminen	1 Yhteisölliset opetus- ja kasvatusmenetelmät: opettajille koulutusta, huomiointi opetussuunnitelmatyössä	Jatkuvaa	Varhaiskasvatus; 2 koulutusryhmää; kiintymyssuhde ja varhainen vuorovaikutus, 2 vuorovaikutusleikkikoulutusta Osana lukuvuosisuunnitelman arviointia	Koulut Kasvatus- ja opetuspalvelut
	2 Koulun ja oppilaitosten	Jatkuvaa	THL:n kouluterveys-tutkimukset sekä	Koulut

	<p>toiminnan ja vuorovaikutustapojen kehittäminen oppilaan / opiskelijoiden hyväksi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Koulun toimintakulttuuri - Neuvottelukunta osallistuu aktiivisesti koulun/oppilaitoksen yhteisöllisen opiskeluholloin suunnitteluun ja arviointiin - Kummiluokka-oppilaskunta ja tukioppilastoinnin vahvistaminen edelleen, oppilaiden ideoiden hyödyntäminen opiskelussa ja koulun toiminnassa - vanhempien ja oppilaitoksen välisen yhteistyön kehittäminen toisella asteella <p>3 Osallistavan ja aktivoivan kerhotoiminnan, matalan kynnyksen iltapäivä-/ilta-/viikonlopputoiminnan ja vertaisryhmien kehittäminen monialaisesti, hyödyntäen Olkkarin ja nuorisotyöntekijöiden osaaminen kouluilla, kumppanuussopimukset,</p>	2014-2017	<p>osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia</p> <p>Osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia</p>	<p>Opetus ja kasvatus/kerhot, ap/ip Liikunta- ja nuorisopalvelut Kirjastopalvelut Kulttuuripalvelut/ Olkkari Aluejohtokunnat Järjestöt avustukset</p>
--	--	-----------	---	---

	<p>hankerahoituksen hakeminen</p> <p>4 Moka on mahdollisuus - hanke yhdessä Sovittelu ry:n kanssa 2015-2017, jossa tartutaan nuorten häiriökäyttäytymiseen matalan kynnyksen puuttumisen keinoin.</p> <p>5 Lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuuksien, vuorovaikutus- ja osallisuustaitojen lisääminen kasvu- ja kehitysympäristöissä:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vuorovaikutus - ja osallisuuskasvatus yhdessä vanhempien kanssa - yksinäisyyden ehkäisy ja toisen ihmisen kunnioittaminen ja kaveritaidot - Lasten parlamentin ja nuorisovaltuuston roolin vahvistaminen - Kirjaston Kirjavaa-hanke - Koulutusta lasten osallisuuteen varhaiskasvatuksen henkilöstölle <p>6 Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa kiusaamisen ehkäisy suunnitelmien päivittäminen ja tarkennus</p>	<p>2015-2017 Uudet hankkeet käynnistetään välittömästi oppilaitoksissa.</p> <p>2014-</p> <p>2014-</p>	<p>Päätös mahdollisesta rahoituksesta saadaan vuoden 2014 lopussa.</p> <p>Esiopetuksessa osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia</p>	<p>Sovittelu Olkkari, lastensuojelu, nuoriso- ja liikuntapalvelut, kasvatus- ja opetuspalvelut</p> <p>Huoltajat Nuoriso- ja liikuntapalvelut Kirjastopalvelut varhaiskasvatus Sote/perhepalvelut Olkkari Kasvatus- ja opetuspalvelut Toisen asteen oppilaitokset</p> <p>Varhaiskasvatus</p>
--	--	---	--	---

PÄÄMÄÄRÄ 2: PÄIHTEIDENKÄYTÖN VÄHENTÄMINEN TERVEITÄ VALINTOJA JA ELÄMÄNARVOJA VAHVISTAMALLA

TAVOITE	TOIMENPITEET	AIKATAULU	SEURANTA	VASTUUTAHO
1 Terveellisten elintapojen vahvistaminen	1 Perhevalmennuksen monialainen toteutus	2014-	Toteutuu systemaattisesti	Terveysneuvonta, perhetyö, lasten kehityksen tukiyksikkö, Viola, suuhygienisti, ravitsemusterapeutti, fysioterapeutti, MKS synnytysosasto
	2 Lapsen/nuoren/perheen tilanteesta erilaisilla esitietolomakkeilla saadun tiedon hyödyntäminen ja kohdentaminen tarkastuksen sisällössä	2015-	Terveystarkastusten yhteenvetotietoa arvioidaan monialaisesti Oppilashuollon ohryssä joulukuussa ja jaetaan edelleen	terveysneuvonta
	3 Vertaistuki ja vanhemmuuden tuki eri ikäisten lasten ja nuorten vanhemmille sekä perhekummi- ja tukihenkilötoiminta	2014	Tukihenkilötoiminnassa ja perhekummitoiminnassa yhteistyö MLL:N kanssa.	sote sivistystoimi järjestöt srk
	4 Lasten ja nuorten liikkumista päiväkodissa, koulussa ja vapaa-aikana lisääviä toimintatapoja ja tapahtumia, esim. Liikkuva Päiväkoti, Liikkuva Koulu, Liikkuva Mikkeli, ei kilpailulliset harrasteryhmät ym.	Vuosittain.	Osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia	Kolmas sektori Koulut, päiväkodit, ESLI, urheiluseurat, järjestöt, Suomen nuorisopisto
	5 Kerhotoiminnan kehittäminen alakouluikäisille (hankerahoituksella)	Lukuvuosittain	Osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia	Hankevastaavan tehtävä huolehtia kerhotoiminnan avustusten hakeminen.

	<p>(matalan kynnyksen harrastustoiminta, yhdistäminen)</p> <p>6 Huomion kiinnittäminen perusasioihin; ruoka, uni ja liikunta – terveelliset elintavat lapsille, nuorille ja vanhemmille, esim. unitapahtuma</p> <p>7 Erilaiset päihdekasvatusmenetelmät käytössä ja kouluttaminen, levittäminen joka koulussa ja vapaa-ajalla (mm. Selvästi Paras, Päihdepupu, srk:n K12-vihkonen)</p> <p>8 Esedun Hyvinvointivirtaa ammatilliseen koulutukseen - tapahtuma vuosittain ensimmäisen vuoden opiskelijoille.</p>	<p>2014-</p> <p>2014-</p> <p>vuosittain</p>	<p>Osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia</p> <p>Selvästi paras viikko-toteutui marraskuussa. Seurataan myös osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia</p> <p>Hyvinvointivirtaa tapahtumat toteutuneet toisella asteella.</p>	<p>Toiminnan ylläpitämisen vastuu kouluilla. kolmas sektori</p> <p>Vanhemmat, huoltajat Varhaiskasvatus, koulut, neuvola, kouluterveydenhuolto, Iso pata, toisen asteen oppilaitokset</p> <p>Ehkäisevä päihdetyön ohjaaja ja ehkäisevän päihdetyöryhmä koordinoi,</p> <p>toisen asteen oppilaitokset poliisi, Olkkari, Esli, muut järjestöt</p>
<p>2 Lasten ja nuorten hyvinvointitaitojen vahvistaminen</p>	<p>1 Mielenterveys- ja tunnetaitokasvatus</p> <p>2 Monialaisen osaamisen hyödyntäminen kouluissa ja työparityöskentelyn vahvistaminen (opettajat, kuraattori, psykologit, terveydenhoitajat, nuorisotyöntekijät, Olkkari, lasten kehityksen tukiyksikkö, lastensuojelu jne.)</p> <p>3 Perheille apua koulun ulkopuolella</p>	<p>2014-</p> <p>2014-</p> <p>2015-2017</p>	<p>Osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia</p> <p>Osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia</p> <p>Hankerahoituksen hakeminen ja</p>	<p>Monialainen poikkihallinnollinen tiimi päivähoito, koulut, perhepalvelut</p> <p>sote / perhepalvelut kasvatus- ja opetuspalvelut</p> <p>kuntalaiset Vanhemmat</p>

	tapahtuvaan lasten kiusaamiseen puuttumiseksi (Oikkari, sovittelu, poliisi) Moka on mahdollisuus hankkeen avulla		saaminen. Jos hanke toteutuu, hankkeen väli- ja loppuarviointi	Oikkari, sovittelu, poliisi Koulut
--	--	--	---	---------------------------------------

PÄÄMÄÄRÄ 3: TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LISÄÄNTYMINEN

TAVOITE	TOIMENPIDE	AIKATAULU	SEURANTA	VASTUUTAHO
1 Kulttuuri- ja liikuntapalveluiden käyttö	1 Matalan kynnyksen ja kokeilevan harrastustoiminnan kehittäminen yhdessä oppilashuollon toimijoiden kanssa 2 Kulttuurikaveri- ja liikuntakaveritoimintaa lapsille, nuorille ja perheille sekä ammatillisesti tuetun vapaaehtoistoiminnan kehittäminen 3 Kulttuuripolun ja KulttuuriKamelin ja Lasten kulttuurikeskus Verson kautta lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen	Lukuvuosittain 2015- Lukuvuosittain	Toiminnan kehittämien vuonna 2015 Toiminnan kehittäminen vuonna 2015 Osana lv-suunnitelmien arviointia	Kulttuuri- ja liikuntapalvelut + koulut ja kolmas sektori Kulttuuripalvelut, nuoriso- ja liikuntat, srk, MLL, Oikkari Kulttuuripalvelut ja sivistystoimi, koulut
2 Henkilökohtainen turvallisuus	1 Turvallisuuden tunteen vahvistaminen ja henkisen ja fyysisen väkivallan ehkäisy sekä turvataitokasvatus 2 Viola ry:n kanssa yhteinen hankehakemus seksuaalisen	2014- 2015-2017	THL:n kouluterveystutkimuksen tulokset Rahoituspäätös saadaan vuoden lopussa.	Koti, vanhemmat Koulut, varhaiskasvatus Non fighting generation sote / perhepalvelut Viola, kasvatus- ja opetuspalvelut

	<p>häirinnän varhainen tunnistaminen</p> <p>3 Väkivaltatyön käytännön toimintatapojen kehittäminen / VÄISTÖ –hanke</p> <p>4 Turvakotitoiminnan käynnistäminen ja toimintamallien rakentaminen verkoston kanssa</p>	<p>2014-2015</p> <p>1.1.2015-</p>	<p>Väistö käynnissä; avainhenkilökoulutus peruspalveluissa toteutettu vuoden loppuun mennessä.</p> <p>Toiminta käynnistyy vuoden 2015 alkupuolella.</p>	<p>sote</p> <p>sote</p>
<p>3 Julkisten tilojen ja toiminnan turvallisuus ja terveellisyys</p>	<p>1 Päiväkotien ja koulujen turvallisuuden lisääminen</p> <p>2 Turvallisuuskoulutusta esimiehille ja henkilöstölle</p> <p>3 Arjen turvallisuuteen liittyvä perehdytys ja harjoittelu säännölliseksi jokaisessa päiväkodissa ja koulussa sekä muissa lasten, nuorten ja perheiden palveluissa</p> <p>4 Lasten ja nuorten toimintatilojen terveellisyys; pitkän aikavälin suunnittelu tilakeskuksen kanssa</p>	<p>Jatkuvaa toimintaa</p> <p>2014 - 2015</p> <p>Aina lukuvuoden alussa. uudet työntekijät välittömästi työsuhteen alussa.</p> <p>2014-</p>	<p>Osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia</p> <p>Koulutus toteutuu sivistustoimen esimiehille ja turvallisuusvastaaville syksyllä 2014.</p> <p>Osana lv- ja ophusuunnitelmien arviointia</p> <p>Noudatetaan kaupungin sisäilmatyöryhmän ohjeistusta ja tehdään tiivistä yhteistyötä tilakeskuksen kanssa.</p>	<p>Koulut ja päiväkodit</p> <p>Sivistys – ja opetustoimi Sote Varhaiskasvatus</p> <p>Koulujen turvallisuusvastaavat ja yksiköiden vastuuhenkilöt</p> <p>Tilakeskus, sivistustoimi sote</p>

7. SEURANTA

Mikkelin lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma hyväksytään ja vahvistetaan kuntien valtuustoissa. Toimintaohjelmassa lähtökohtana on jatkuvan prosessin periaate. Toimintaohjelma ei sinällään ole lopputuote, vaan

sen hyöty tulee sen toteuttamisen kautta. Kehittämistyössä painottuu konkreettisuus ja jatkuvuus. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittäminen on jatkuva prosessi, jonka tulokset näkyvät vasta useamman vuoden päästä viiveellä. Painopiste tulee olla ennaltaehkäisevässä työssä ja varhaisessa puuttumisessa ja tukemisessa. Suunnitelmallisuudella siirretään työn painopistettä korjaavasta työstä ennalta ehkäisyyn ja varhaiseen tukeen.

Toimintaohjelma on moniammatilliselta pohjalta syntynyt suunnitelma, joka toimii toiminnan ohjaajana yhdessä sovittujen tavoitteiden ja toimenpiteiden suuntaan. Kyse on siis toimeenpanon lähtölaukauksesta, ei loppuun saatetusta hallinnollisesta tehtävästä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimenpideohjelman toteutuminen edellyttää poliittisten päättäjien, kunnan eri toimialojen, työntekijöiden, eri viranomaisstahojen, järjestöjen ja kuntalaisten sitoutumista ja yhteen sovittavaa johtamista tämän ohjelman toteutumiseksi.

Lakisääteline lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma on osa kunnan suunnittelua sekä päätöksenteon ja arvioinnin vuosikiertoa. Tarkastuslautakunta (Kuntalaki L365/1995, 71§) arvioi laatimansa valvontasuunnitelman mukaisesti valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista.

Lasten ja nuorten hyvinvointia seurataan vuosittain sähköisen hyvinvointikertomuksen erilaisin indikaattorein. Lisäksi seurattavana tulevat olemaan joka toinen vuosi toteutetun kouluterveyskyselyn tulokset sekä lastensuojelun indikaattorit, jotta lasten ja nuorten hyväksi tehtävää työtä osataan kehittää oikeaan suuntaan. Hyvinvoinnin seurannassa tarkastellaan ja vertaillaan muutoksia ja niihin vaikuttavia tekijöistä seudullisesti ja mahdollisuuksien mukaan myös valtakunnallisesti. Myös suuret rakenteelliset ja lainsäädännölliset muutokset huomioidaan.

Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden yhteen sovittavan johtamisen ja kehittämisen tukirakenteet / työryhmät vastaavat osaltaan toimenpideohjelman toteutuksesta, seurannasta ja arvioinnista.

Mikkelin lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelma tarkistetaan ja sen toteutumista arvioidaan vuosittain talousarvion valmistelun yhteydessä. Toimintaohjelma päivitetään nelivuositain.

Oheisessa taulukossa ovat koottuna seurattavat asiat Mikkelissä. Vastuu seurannasta on kuntiin nimetyillä lasten, nuorten ja perheiden palveluiden johtoryhmällä.

Seurattava asiat	Aikataulu	Vastuutaho
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelman toimenpiteiden toteutumisen seuranta, arviointi, täsmentäminen ja raportointi	Vuosittain / lautakunnat, kaupunginhallitus ja valtuusto talousarvion valmistelun yhteydessä	Kuntien lasten, nuorten ja perheiden johtoryhmä, oppilashuolenpidon ohjausryhmä, varhaisen tuen työryhmä
Sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattorit	Vuosittain	Terveyden edistämisen koordinaattori
Lastensuojelun tilastot / THL	Vuosittain	Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden johtoryhmä Lastensuojelu
Kustannusten seuranta	Vuosittain	Toimialat
Kouluterveyskyselyn tulokset / 8 – 9-luokkalaiset, lukiolaiset ja toiseen asteen oppilaitoksen opiskelijat	Joka toinen vuosi	Sivistystoimi Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden johtoryhmä, oppilashuolenpidon ohjausryhmä
5 –luokkalaisten lasten ja vanhempien kysely	Vuosi 2014	sivistystoimi
Muut mahdolliset kyselyt; esim. päivähoiton kyselyt lapsille, vanhemmille ja henkilöstölle	Joka kolmas vuosi eri kohderyhmille	Asianomainen toimiala, tieto poikkihallinnolliseen ohjausryhmään
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin toimintaohjelman päivitys	Joka neljäs vuosi	Lasten, nuorten ja perheiden palveluiden johtoryhmä

